

Omek

Jom Kipur – Szukot 5786
2025. október 1.

V. évfolyam, 1. szám

Lakoma Jom Kipur előtt

A Talmud egy egészen szokatlan történetet mesél a Jom Kipur előtti ünnepi étkezés és a hetiszakasz olvasásának kötelezettsége kapcsán:

„Ráv Bivi bár Ábájé azt gondolta, hogy a hetiszakasz lemaradásait a Jom Kipurt megelőző napon [Tisri 9-én] teljesíti. Tanította neki Chijá bár Ráv Diftiből: [...] mindenki, aki eszik és iszik 9-én, az úgy számít, mintha 9-én és 10-én is böjtölt volna.” (Beráchos 8b)

Lényegében a rabbi azt mondta a kollégájának, hogy **ezen a napon ne tanuljon annyi Tórát, mert ezáltal kevesebb lehetősége jut az evés-ivásra!**

Gondoljunk csak bele: akár azt is mondhatta volna neki, hogy a Tóratanulásnál nincsen nagyobb érdem, és a bepecsételés előtt mi sem fontosabb annál, hogy érdemeket szerezzünk.

Jom Kipur szellemi nap, amikor nincsen evés-ivás. A fizikálitástól eltávolodunk, hogy minden szempontból szellemivé váljunk¹. A Jom Kipur előtti napon azonban kifejezetten micve minél jelentősebb lakomát tartani (ld. *Sulchán Áruch* OC 604:1). Vajon miért?

¹ Azt szokták mondani, hogy Jom Kipurkor az angyalokhoz hasonlítunk. Erre több minden is emlékeztet: az angyalok sem esznek-isznak, az angyalok is az Örökkévalót dicsérik, ahogyan mi is ilyenkor egész nap imádkozunk.

IMPRESSZUM

Az *omek* szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség

Székhely: 1084 Budapest, Scheiber Sándor u. 2.

Felelős kiadó-szerkesztő:

Szántó-Várnagy Binjomin

Lapterv: Novák Tamás

Borítókép: Canva

Terjesztés: Vida Ákos

Megjelenik 150 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

Csatlakozz az OMEK támogatói

köréhez! Támogasd havonta a nyomtatást, és részesülj kedvezményekben. *További részletek:*

<https://orti.hu/omek-tamogatok>

Rábénu Joná (egyik) magyarázata szerint azért, mert minden ünnephez szükséges micvalakomát tartanunk. Jom Kipur ünnepe a megbocsátás miatt pedig igen örömteli, a lakomát – a böjt miatt – mégsem tarthatjuk meg aznap. Ezért előtte tartjuk meg (ld. Sáaré Tesuvá 4:9).

További, különleges magyarázatra bukkanhatunk a Talmud egy másik elgondolkodtató tanításában:

„Rami bár Ábá mondta: A Sátán [hászátán] betűi számértékének összege 364.” (Nedárim 32b)

Ugyan Rami bár Ábá nem fogalmazza meg, de gyakorlatilag minden gyakorlott olvasó megérti az utalást: ez a szám éppen az év napjainak a száma, egyetlen napot leszámítva. Ez pedig nem lehet más, mint Jom Kipur, hiszen ez az a nap, ami kiemelkedik az összes többi nap sorából a Tóra szemlélete szerint.

És mivel azt is tudjuk, hogy a Sátán, azaz a vádló nem más, mint a rossz ösztön [jécer hárá], ami az embert a vétkekre rávenni hivatott (ld. Bává Bátrá 16a), ebből az derül ki, hogy Jom Kipur napján hiányzik a kísértés.

De vajon működhetünk kísértés nélkül? A Talmud híres története szerint aligha: amikor a Bölcsék imádkoztak, hogy a Teremtő vegye vissza a bálványimádásra vonatkozó jécer hárá, ez nagy sikerrel járt.

Ezen fellelkesülve ismét imádkoztak, hogy a tiltott szexuális kapcsolatokra [giluj árájot] vonatkozó jécer hárá is szüntesse meg. Akkor azonban egy tyúk sem tojt egy tojást sem – így ezt a kérést kénytelenek voltak visszavonni (ld. Jomá 69b).

A világ tökéletes egyensúlyának tehát a kísértés, a Sátán is szerves része. Ha teljesen kivennénk, azzal bajba kerülhetnénk. Hogy ezt a veszélyt ellensúlyozzuk, különleges fontosságot adunk a Jom Kipurt megelőző lakomának.

De ez persze még nem tökéletesen kielégítő magyarázat arra, hogy hogyan írja felül ez a lakoma a Tóranulást micváját. Ennek megértéséhez azt kell látnunk, hogy a Jom Kipurra való felkészülés jóval több mint egy „pontgyűjtő akció”.

Nem pusztán arról van szó, hogy minél több érdemet kell szerezzünk ahhoz, hogy a vétkeink és micváink mérlegjét a megfelelő irányba átbillentsük.

Jom Kipur egy élmény, melyen át kell haladnunk, meg kell éljük, annak teljességében, minden egyes részletével. Amikor éppen Jom Kipur van a „terítéken”, akkor nem tölthetjük ezt az időt azzal, hogy egyéb – akár tórai – elmaradásainkat pótoljuk. Még akkor sem, ha ez önmagában is igen fontos micva.

ÜNNEPEK

Hosáná Rábá és Szimchát Torá – kétszer hét körmenet

Gazdag, őszi ünnepkörünk két látványos és látványosan hasonló motívummal végződik, melyek gyors egymásutánban követik egymást: Hosáná Rábá, azaz Szukot hetedik, utolsó napja, és Szimchát Torá körmenetei.

Mennyi közös vonás van e kettőben? A legfeltűnőbb, hogy mindkettő alkalom során elhagyjuk megszokott zsinagógai helyünket, és körmenettel [hákáfot] vesszük körül a bimát. Ráadásul mindkét alkalommal 7-7 kört te-

Forrása talán az a talmudi tanítás lehet, mely szerint a Smá Jisráél után következő mondatot csak halkan mondhatjuk ki (Peszáchim 56a). A Maharal magyarázata szerint azért, mert ez a mondat annyira szent, hogy csak az angyalok mondhatják hangosan – ugyanemmiatt Jom Kipurkor mi is kimondhatjuk, hiszen ilyenkor hasonlítunk hozzájuk.

szünk meg.

Ha közelebből is megvizsgáljuk azt a szöveget, amit ilyenkor mondunk, szintén átfedést tapasztalunk. *Hosáná Rábá* napján ugyanis, akárcsak az azt megelőző szukoti napokon, amikor csak 1-1 kört tettünk a lulávcsokorral, a központi kifejezés a *hosá ná [segíts meg]*. (Ebből a szóból ered egyébként a magyarul is használatos *hosánna* kifejezés.)

És hogy miért kérjük ilyenkor az Örökkévalót arra, hogy segítsen minket meg? Azért, mert „*az ünnepnapon [Szukotkor] ítéltetünk meg a víz ügyében*” (Misna, Ros Hásáná 1:2).

Valóban: tipikusan ebben az időszakban kezdődnek meg az esőzések. Nem kis ügynek számított ez egykor. Hiszen a Talmud *Táánit [böjt]* traktátusa szinte kizárólag arról szól, hogy pontosan mit tegyünk, ha nem esik az eső: böjtöljünk, kérjük a Teremtő irgalmát, hiszen ha nincsen eső, táplálék sem lesz.

És mit éneklünk a *Szimchát Torá*-körmenetek során? *Áná Hásém, Hosiá ná*, vagyis – *kérlek, Örökkévaló, segíts meg!* Ismét előkerül tehát a *segítségkérés* témája. Egyezik tehát a körök formája, a körök száma, és a körök során mondott szöveg központi témája, legfontosabb kulcsszava is.

Különbségnek gondolhatnánk azonban azt, hogy míg *Hosáná Rábá*kor a vízért szól az ima, addig *Szimchát Torá* napján a Tóra tanulásaért. Aki azonban ismeri a zsidó hagyományt, az jól tudja, hogy ez a kettő korántsem távoli fogalmak. Maga Jesájá próféta volt az, aki először hasonlította a Tórát vízhez (ld. *Jesájá 55:1, Szuká 52b*).

Milyen mélyebb összefüggést találhatunk a két ünnep és a kétféle körmenet között? És miért éppen az évnek a legelején gyakoroljuk ezt a szokást, ráadásul éppen kétszer egymás után?

Az új év egy új kezdet. Ahogyan Ros Chodes, az új hónap is állandó megújulási lehetőséget biztosít mindannyiunk számára, ugyanúgy Ros Hásáná is, de jóval jelentősebb mértékben. Az egész év ilyenkor kerül „megtervezésre”. Ahogyan a Teremtő Gondviselése megformálja a jövőnket, ugyanúgy mi is igyekszünk ezt tenni itt lent, a földön.

Ennek egyik része az, hogy „elhagyjuk a komfortzónánkat”. Az egész évben csakis ilyenkor imádkozunk a zsinagógában úgy, hogy nem a saját helyünkön vagyunk.

Annak ellenére, hogy az állandó helyről való imádkozás évközben különleges érdemnek számít, melyet Ábrahám ősatyánktól tanulunk (ld. *Beráchot 6b, Mózes 1., 19:27 alapján*), ilyenkor egy másik érdemre hagyatkozunk: a közösség érdemére. Mindnyájan egyetlen nagy kört formálunk, melyben még közelebb kerülünk egymáshoz mint szoktunk.

Hogyan használhatjuk ki az új évben rejlő különleges lehetőséget? Azáltal, hogy elhagyjuk a helyünket, vagyis a megszokott rutinunkat. Megértjük, hogy bármennyire is „rendben” vagyunk, az új évben még újabb lehetőségek jelennek a szellemi fejlődésünkre.

És mi az, ami ezt a fejlődést megvalósíthatja? Egyrészt az, ha csatlakozunk a közösséghez, feloldódunk benne. A körben mindnyájan egyenlőek vagyunk.

A másik pedig a Tóra víz-jellege. Miért hasonlít a Tóra a vízhez? Rabbi Jochánán legkiválóbb tanítványát, Rabbi Elázár ben Áráchot állandóan „csobogó forráshoz” hasonlított, ami soha nem apad ki (ld. *Ávot 2:8*). A víz állandóan megújuló, nagyban hozzáférhető életelem, ami mozgásba hozza az életünket. Így kapcsolódik a Hosáná Rábákor vízért mondott imánk a *Szimchát Torá* napi körmeneteinkhez, a Tóra megújulásának jegyében.

Jom Kipur-Szukot a Bét Jehudában 5786 / 2025

Jom Kipur előestéje – Kol Nidré	Október 1.	Szerda	18:15
Jom Kipur reggeli ima	Október 2.	Csütörtök	9:00
Jom Kipur délutáni ima	Október 2.	Csütörtök	16:45
Jom Kipur böjt vége	Október 2.	Csütörtök	19:07
Szombatfogadás – Sábát Háázinu	Október 3.	Péntek	18:30
Szombat reggeli ima – Sábát Háázinu	Október 4.	Szombat	9:00
Szukot 1. este	Október 6.	Hétfő	18:30
Szukot 1. reggel	Október 7.	Kedd	9:00
Szombatfogadás – Szukot félünnep	Október 10.	Péntek	18:30
Szimchát Torá este	Október 14.	Kedd	18:30
Szombatfogadás – Sábát Berésit	Október 17.	Péntek	18:00
Szombat reggeli ima – Sábát Berésit	Október 18.	Szombat	9:00

A közösség első imája új helyszínünkön, a Rumbach zsinagógában:
október 14. kedden, Szimchát Torá előestéjén.

Noách hetiszakasztól (október 19.) kezdve reggeli ima
minden hétköznapi 8:00-tól a Rumbachban!

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **szerda este (Jom Kipur):** 17:09 és 18:04 között.
Böjt kimenetele **csütörtök este:** 19:07

Gyertyagyújtás **péntek este:** 17:06 és 18:00 között.
Szombat kimenetele: 19:03.

A zsinagógában **péntek este** 18:00-tól tanulás, 18:30-tól Kábálát Sábát.
Szombat reggel 8:30-tól tanulás, 9:00-tól ima, Tóraolvasás majd kidus.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb *szombat reggel* 9:39-ig.

Köszönjük a múlt heti beszélgetést Surányi Ráchel és Gerő Márton szociológusoknak, akik a magyar zsidóság október 7-e utáni diskurzusáról számoltak be nekünk!

Az OMEK magazin következő száma **október 23-án** (Szimchát Torá után) jelenik meg.

Gmár chátimá tová! Jó bepecsételést!

Sábát sálom! Gut sábesz!